

- KOPÁRI L.–LANTOS X.–MILICS G. 2004. Az erdei iskolák és a fenntartható turizmusfejlesztés kapcsolata Magyarországon. – In: A magyar földrajz kurrens eredményei: II. Magyar Földrajzi Konferencia 2004. szeptember, 2–4. SZTE TTK Természeti Földrajzi és Geoinformatikai Tanszék, Szeged, (elektronikus dokumentum)
- KOSZTOLÁNYI I. (szerk.) 2002. Az erdei iskola hasznos könyve. – Nemzeti Tankönyvkiadó Rt., Budapest, 224 p.
- LENGYEL M. 2005. A turizmus általános elmélete. – Heller Farkas Gazdasági és Turisztikai Szolgáltatások Főiskolája, Budapest, 79 p.
- M. CSÁSZÁR Zs. 2004. Magyarország oktatásföldrajza: A magyar közoktatás területi sajátosságai. – Pro Pannonia, Pécs, 189 p.
- 183/2003. (XI. 5.) számú Kormányrendelet
211/1997. (XI. 26.) számú Kormányrendelet
<http://www.konkomp.hu>
<http://www.ptmik.hu/ujhonlap/index2.htm>

MÁNEAI GYÖRGY–PAP NORBERT: Az Atlantikum világa. Társszerzők: CSAPÓ JÁNOS, GYURICZA LÁSZLÓ, KOVÁCS JÁNOS, NAGY ÁRPÁD, NAGYVÁRADI LÁSZLÓ, PIRKHOFFER ERVIN, TRÓCSÁNYI ANDRÁS. Szerkesztette: PAP NORBERT. – Alexandra Kiadó, Pécs, 2004.

„Washington hívtál, itt vagyunk!” – hangzottak La Fayette márki legendás szavai, amikor francia önkéntesei élén csatlakozott az amerikai függetlenségért harcolókhoz.

„Franciaország hívtál, itt vagyunk!” – visszhangozta a történelmi szavakat az első világháború végén a kontinensünkre érkezett amerikai csapatok parancsnoka.

Az *atlanti gondolat*, amelyet azóta Churchilltől Kennedy elnökig és Antall Józsefíg annyian idéztek fel, végigkísérte az Atlantikum történetét, óceánon innen és túl.

A fenti bevezetés arra szolgál, hogy rámutassak a kötet jelentőségére, amely a múlt évben jelent meg a pécsi Alexandra Kiadónál PAP Norbert szerkesztésében. A szerzők, a Pécsi Tudományegyetem fiatal geográfusai, – docensek, tanársegédek és doktoranduszok – a térség jó ismerői, kutatói. A könyv azokat az országokat, tájakat mutatja be, amelyek Európa Ny-i határvidékén helyezkednek el, az Atlanti-óceán mosta partvidéket, amely egyben összekötő kapocs Amerika és Európa között. Az Atlantikum a hazai olvasóközönség előtt még mindig távoli táj, Izlandtól, a tűz és a jég hazájától egészen a mediterrán Portugáliáig. E hiánypótló műben az *atlanti gondolat*, Európa és Észak-Amerika egymásra utaltságának eszméje a vezérfonal, amely az Atlantikum történetében, geográfijában egyaránt testet ölt onnan kezdve, hogy felismertük, a két kontinens partvonalai, utalva a földrészek kialakulására, puzzle-szerűen összeilleszthetők.

A könyv formátuma, szerkesztése, képanyaga megnyerő. Fejezetekre bontva, tematikusan tárgyalja az egyes tájegységeket a földrajzi helyzetük figyelembevételével északról délre haladva. Izland és Írország után külön-külön fejezetben olvashatunk Nagy-Britannia Ny-i partvidékéről, Skóciáról és Walesről. D felé haladva a francia Bretagne és Normandia következik, végül a kontinensen Portugália zárja a sort. Az utolsó két fejezetben két szigetcsoport, az Európai Unió szakzsargonjában újabban „ultraperiférikus” régiókként tárgyalt Azori- és Kanári-szigetek bemutatása található. Az írások a szakmai igényesség fenntartása mellett a széles közönség számára is olvashatóak, irodalmi színvonalúak. A kötet sikeresen került el a több szerzős művek gyakori problémáját, az egyenlőtlen mi-

nőiséget. Minden szerző írása külön sajátos karakter, a mű egésze mégis egységes egész. Sehol nem találkozunk a szakmai egyoldalúság árnyékával sem, sőt az élmények leírása artistikusan ihletett. Mindez összhangban áll az egységesen magas esztétikai színvonalú fotóanyaggal amelynek nagy része MÁNFAI György fotóművész alkotása.

A bevezetésben, amely két fejezetből áll, átfogó ismertetést kapunk a térség kialakulásáról, természeti – társadalmi adottságairól. Az első fejezet lényegre törően, összefüggéseiben tárgyalja a térség történiáját. A természeti környezetet bemutató második rész tudományos alapossága, tárgyalásának mélysége szinte túlnő az Atlantikum határain és izgalmas leírását nyújtja a Föld szerkezetének. Érdekfeszítő és aktuális az óceánok egységes rendszerének bemutatása.

A kötet értékei mellett inkább lektori hiányosságnak hatnak a helyenként előforduló elírások, pontatlanságok. A 15. old. képalírása tévesen a *Cutty Sark* nevű vitorlásról szól. A képen a *Victory*, Nelson admirális, a trafalgari győztes zászlóshajója látható, amely Portsmouth-ban található (A *Cutty Sark* kereskedelmi hajó pedig Greenwich-ben). Nelson egyébként jelentős szerepet játszott a térség történetében, hosszú időre eldöntötte Anglia javára a tengeri hegemoniát.

A képek aláírásai néhol következtelenek. A korrekt, informatív képalírások mellett található olyanok, amelyek a nagyközönség számára hiányosak, nehezen értelmezhetőek. A 16. oldalon lévő, abráziós kaput bemutató képről pl. nem derül ki, amelyik országban található és a szövegkörnyezet sem említi.

A történeti részben elírás, hogy Kolumbusz a portugálok szolgálatában állt. Kétségtelen, hogy próbálkozott ott is, azonban útjait végül a spanyol királyi pár, Aragóniai Ferdinánd és Kasztíliai Izabella támogatta. A térség történelmének bemutatása kapcsán szerkezeti aránytalanságra utal a kelta, római és a viking korszakok részletes és hosszú leírása, amit a tordesillasi egyezményt követő események, a 16. sz.-tól napjainkig tartó időszak mindössze néhány soros ismertetése követ. Az ókor színes leírása után a rövid befejezés hiányosnak tűnik.

Írország gazdaságának tárgyalásánál joggal szerepel az „ír csoda” kifejezés. Kevésbé ismert, hogy Portugália, amely Írországhoz hasonlóan Európa egyik legszegényebb országa volt, az elmúlt évtizedekben szintén jelentős fejlődést produkált. Figyelemre méltó érdekérvényesítő képességgel, sikeresen léptek be az Európai Unióba. Azóta széles középosztály alakult ki az országban, ahol az átlagos életszínvonal ma már jóval meghaladja többek között Magyarországot.

A skót főváros, Edinburgh várának bemutatásánál szerepel az 1130-ban épült Szent Margit kápolna. Érdemes megemlíteni a szerény kis fehér műemlék magyar vonatkozásait. Névadója a hagyomány szerint Szent István királyunk unokája volt, aki Baranya megyében, Mecseknádasdon született. Középkori oklevelek tanúsága szerint egy, a magyar udvarban menedéket nyert brit királyi herceg feleségül vette első királyunk leányát. A frigyükből született Margit visszatérve hazájába Malcolm skót király hitvese lett és jótéteményei nyomán avatta szentté az egyház. Az Árpád-házhoz fűződő kapcsolatot feltűnteti a brit királyok hivatalos családfája.

A könyvben nem szerepel az Atlantikum valamennyi országa, tájegysége. Olyan, az Atlantikum szerves részét képező területek, mint Gibraltár, Észak-Spanyolország, Bordeaux vidéke, Devon és Cornwall grófságok Angliában, vagy Norvégia hiányoznak a kötetből. Ennek ellenére alapos és sokrétű, élményszerű áttekintést kapunk a térségről, a szerkesztő szavaival élve, az *atlanti kaland* részeseivé válunk.

PANYIK EMESE